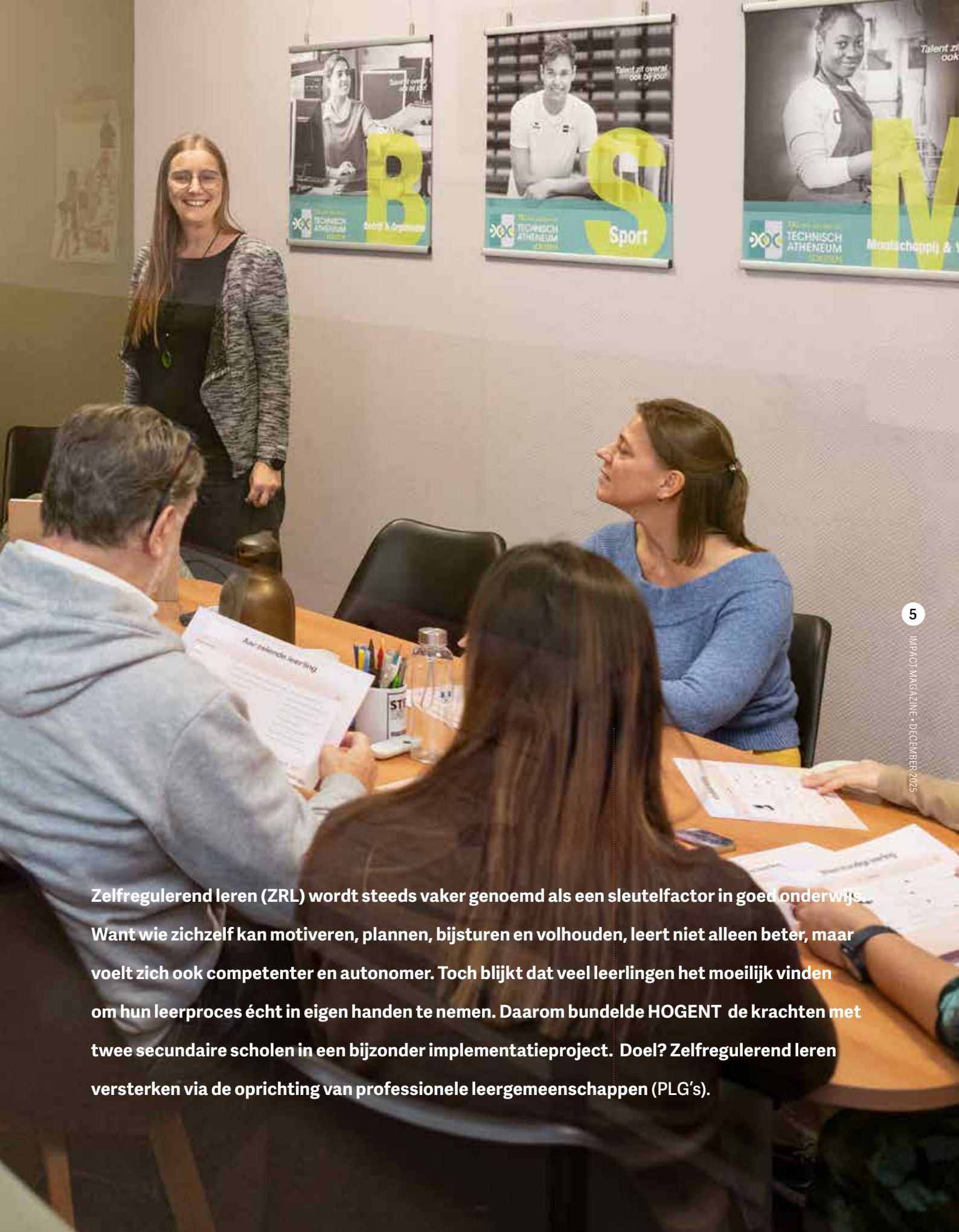

HOGENT

**Samen leren leren:
met scholen bouwen
aan zelfregulerend leren.**

Zelfregulerend leren (ZRL) wordt steeds vaker genoemd als een sleutelfactor in goed onderwijs. Want wie zichzelf kan motiveren, plannen, bijsturen en volhouden, leert niet alleen beter, maar voelt zich ook competent en autonoom. Toch blijkt dat veel leerlingen het moeilijk vinden om hun leerproces écht in eigen handen te nemen. Daarom bundelde HOGENT de krachten met twee secundaire scholen in een bijzonder implementatieproject. Doel? Zelfregulerend leren versterken via de oprichting van professionele leergemeenschappen (PLG's).

“We hebben geleerd hoe belangrijk het is om het tempo van de school te respecteren.”

Nathalie Schepens
HOGENT

Zelfregulerend leren is niet iets wat leerlingen vanzelf ontwikkelen. Het vraagt ten eerste om gerichte oefenkansen en ten tweede om leerkrachten die weten hoe ze dat proces kunnen ondersteunen. De kans op succes is dan ook het grootst wanneer scholen ZRL niet als een apart project zien, maar als een rode draad doorheen hun werking. Daarom gingen onderzoekers van HOGENT aan de slag met schoolteams om dat mogelijk te maken.

“De literatuur is duidelijk: wie zelfregulerend leert, functioneert beter – op school, in het hoger onderwijs én op de werkvloer”, aldus Nathalie Schepens, onderzoeker bij het Research Center for Learning in Diversity van HOGENT en samen met collega Sofie Bruneel aan de slag als coach in dit project. “Door scholen te helpen dat proces te

verankeren, versterken we niet alleen leerresultaten, maar ook motivatie en welzijn.”

“Maar we wilden scholen niet zo- maar bijscholen, wel helpen om een cultuur te creëren waarin leerkrachten samen leren. Daarom kozen we bewust voor de methodiek van een professionele leergemeenschap, waarin teams in co-creatie werken aan concrete producten, gebaseerd op hun eigen noden, met wetenschappelijke inzichten als fundament. De PLG's bestonden uit leerkrachten, zorgcoördinatoren en beleidsmedewerkers die samen nadachten over vragen als: Wat verstaan we onder zelfregulerend leren? Hoe maken we dat zichtbaar in onze lessen? Welke tools hebben we nodig om leerlingen daarin te coachen? ...”

Contractwerk als fundament

Eén van de deelnemende scholen was GO! Technisch Atheneum Lokeren. “We merkten dat veel leerlingen wel wilden leren, maar niet goed wisten hoe”, vertelt directeur Cathy De Raes. “Plannen, organiseren, motivatie vasthouden... Dat ging alleen niet vanzelf. Zelfregulerend leren zat weliswaar in de eindtermen, maar niet in de vingers van onze leerlingen. Of van alle leerkrachten.”

“We hadden eerder al geëxperimenteerd met contractwerk als werkvorm, waarbij leerlingen zelfstandig doelen plannen en opvolgen. Want we zeggen weleens: je leert niet skateboarden zonder ooit op een skateboard te staan (lacht).

Je moet situaties creëren waarin leerlingen het echt moeten doen. Dat contractwerk bleek een goed fundament om verder op te bouwen, maar we wilden weten of wat we deden effectief werkte, en hoe we het nog beter konden aanpakken. Daarom zijn we met HOGENT in zee gegaan, dat de wetenschappelijke onderbouw meebracht en hielp om systematisch te reflecteren op onze aanpak.”

Co-creatie in actie

De samenwerking tussen hogeschool en scholen verliep volgens co-creatie. HOGENT begeleidde het proces; met andere woorden als coach, niet als expert die even komt vertellen hoe het moet. “We starten altijd vanuit de praktijk,” legt Schepens uit. “Wat leeft er op school? Waar lopen leerkrachten tegenaan? Pas daarna leggen we de brug naar onderzoek. We brengen inzichten uit de literatuur aan, maar de groep beslist samen wat relevant is en hoe dat vertaald wordt naar hun context.”

Die co-creatie leidde tot drie concrete resultaten: een leerlijn voor ZRL in de tweede en derde graad van het secundair onderwijs, afgestemd op leerlingen uit arbeidsmarkt- en dubbele finaliteit; herkenbare persona's van leerlingtypes (de aarzelende leerling, de hulpvragende leerling, de weerstandige leerling, ...) met meer of minder zelfregulerende vaardigheden; microsessies of mini-lessen waarmee leerkrachten specifieke vaardigheden kunnen aanleren zoals vragen durven

stellen of leren plannen. "Vooral die persona's bleken echt een aangename verrassing", aldus De Raes. "Ze helpen ons om leerlingen beter te begrijpen en op maat te coachen. Dat maakt het heel concreet: welke leerling heeft nood aan meer structuur, wie aan meer autonomie?"

Maatwerk en vertrouwen

Het project draaide niet enkel om ontwerpen, maar ook om implementeren. De producten werden afgetoetst op studiedagen, waar collega's feedback gaven en hun eigen ervaringen deelden. Toch was het geen makkelijke weg. Vooral tijd vinden, bleek een constante uitdaging. "Tijd is de grootste vijand van vernieuwing, zeker in het onderwijs," geeft De Raes toe. "We werken met 70 collega's, en je wil iedereen meenemen. Dat vraagt planning, overleg en ruimte om te oefenen." Ook voor HOGENT was het leerzaam. "We hebben geleerd hoe belangrijk het is om het tempo van

de school te respecteren," zegt Schepens daarover. "De ene school stond al verder in het ondersteunen van zelfregulerend leren, de andere moest dat nog ontdekken. Dat vraagt maatwerk en vooral: vertrouwen."

Gedeeld leerproces

De kracht van het project zit in de dubbele professionalisering: niet alleen leerlingen leren zichzelf beter sturen, ook leerkrachten leren dat over hun eigen proces. Zo wordt een PLG een oefening in zelfregulatie op zich: leerkrachten stellen doelen, reflecteren, sturen bij, net zoals hun leerlingen dat doen. "Je leert in én met je context," zegt De Raes daarover. "Wat je samen ontwikkelt, blijft ook hangen. We hebben nu een gemeenschappelijke taal en aanpak rond zelfregulatie. Dat versterkt de hele schoolcultuur."

De blauwdrukken van de mini-lessen worden getest, verwijnd en

"Zelfregulerend leren zat weliswaar in de eindtermen, maar niet in de vingers van onze leerlingen."

Cathy De Raes

directeur GO!

Technisch Atheneum Lokeren

klaargestoomd om breder te delen. Want HOGENT wil de aanpak ook aanbieden aan andere scholen die willen inzetten op evidence-informed professionalisering. ■

Tekst: Hannes Dedeurwaerder

